

Чайка О.С.

аспірант,

*Державний податковий університет
Міністерства фінансів України*

**ВПЛИВ КАРАНТИНУ НА СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ
ПОДАТКОВОГО СПОРУ ЯК ПРЕДМЕТУ
СУДОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ**

Успішна реалізація норми ч. 2 ст. 3 Конституції України, якою закріплено конституційну формулу відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, а головним її обов'язком є утвердження і забезпечення прав і свобод людини безпосередньо залежить від діяльності усіх інститутів держави, ефективність якої виступає, як слушно зауважує О.Л. Соколенко щодо адміністративно-правового механізму захисту прав людини, «своєрідним індикатором розбудови сучасної правової соціально орієнтованої держави» [1, с. 63]. Зазначена теза особливо гостро довела свою актуальність в складний період пандемії в Україні коронавірусу COVID-19, коли проблеми, які виникли у зв'язку із уведенням та дією обмежень і заборон, потребували свого

негайного вирішення у найбільш ефективний спосіб – шляхом реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Розглядаючи учасників податкового спору під час карантину, слід вказувати про наявність у них адміністративної і податкової правосуб'єктностей. Остання характеризує учасників податкового спору як суб'єктів, які можуть брати участь і беруть участь у податкових правовідносинах під час карантину.

Виділення елементів публічно-правового спору має здійснюватися із врахуванням поширеного у системному підході уявлення про цілісність системи. М.С. Каган зазначав, що виділення елементів та підсистем, які утворюють цілісність, має бути необхідним і достатнім для самого існування системи. При здійсненні структурного аналізу повинні бути виявлені закономірності взаємозв'язків між елементами системи, які надають їй цілісність і, тим самим, породжують нові властивості, які не зводяться до властивостей елементів, що входять до складу системи (емерджентність); визначення ступеню складності системи, яка залежить від рівнів, на яких розташовані її елементи (якщо на одному рівні, зв'язки мають координаційний характер, якщо на декількох – субординаційний) Таке уявлення про цілісність системи відображає предметний аспект системного дослідження. Іншим, як зазначає вчений, є функціональний аспект, який дозволяє розкрити механізми її внутрішнього функціонування, взаємодію її елементів, а також із оточуючим систему середовищем, взаємодія із яким являє собою зовнішнє функціонування системи [2, с. 12].

Уявлення про публічно-правовий спір з позицій системного підходу, методологічні положення щодо якого сформульовані М.С. Каганом, передбачає ідентифікацію такого спору як цілісного правового утворення. Цілісність означає наявність його меж, змісту та особливостей, що об'єктивно поєднані та дозволяють виділяти його серед інших правових явищ. Межі публічно-правового спору впливають з його предмету, який знаходиться у площині публічно-правових відносин і обмежений діяльністю суб'єктів, наділених владними повноваженнями з метою виконання (реалізації) публічно-владних функцій, покладених на них чинним законодавством. Така діяльність, як вірно вказують дослідники, об'єктивно має конфліктний характер, що визначає (обумовлює) виникнення публічно-правових

спорів. Отже, публічно-правова природа спірних відносин та їх детермінація конфліктною публічно-владною діяльністю уповноважених суб'єктів визначає зміст та особливості публічно-правових спорів. Структура публічно-правового спору з позицій системного підходу являє собою сукупність двох взаємопов'язаних та, водночас, відносно самостійних елементів: предмет і сторони спору. Підстави виникнення публічно-правових спорів недоцільно включати до складу його елементів, враховуючи дві обставини: по-перше, підставу виникнення доцільно уявити як зовнішній чинник впливу на виникнення спірного правовідношення, що доцільно охарактеризувати з позицій зовнішнього функціонування публічно-правового спору (як системи); по-друге, розгляд публічно-правового спору у «вузькому» значенні предмету судової адміністративної юрисдикції визначає необхідність суворого обмеження предметом такого спору, до якого підстави виникнення спору не належать.

Такий підхід дозволяє виділити в якості елементів податкового спору під час карантину тільки його предмет і сторони.

Межі публічно-правових податкових спорів під час карантину визначені правовідносинами щодо застосування імперативних заходів превентивного та примусового характеру у конкретній сфері – податковій. Такі спори виникають у межах правового режиму карантину. Отже, предмет податкових спорів під час карантину обмежений чинним законодавством і поза його межами не може існувати. Податковий спір під час карантину є юридичним явищем, а тому його сторони мають бути визначені податковим законодавством та законодавством, яким регламентовано правове становище учасників податкових правовідносин, які виникають, змінюються і припиняються у зв'язку із застосуванням карантинних обмежень.

Виходячи із судової практики, норм Податкового кодексу України, можна зазначити про те, що предмет податкових спорів у справах, що впливають з відносин у сфері карантину, має стосуватись також порушень податкового законодавства у митній сфері.

Щодо сторін податкового спору під час карантину як наступного його елементу, слід виділити фізичних і юридичних осіб – учасників податкових правовідносин під час карантину як осіб, що не наділені

владними повноваженнями, та суб'єктів владних повноважень, рішення, дії чи бездіяльність яких оскаржується.

Таким чином, податковий спір під час дії карантину слід розглядати у широкому та вузькому значеннях. У широкому значенні такий спір можна розглядати як правове явище об'єктивного характеру та особливий стан охоронного податкового правовідношення, наявність якого обумовлена взаємними претензіями сторін з приводу одного предмету – виконання податкового обов'язку платником податку під час карантину. У широкому значенні податковий спір під час карантину є різновидом податкових спорів і є публічно-правовим.

У вузькому значенні податковий спір під час дії карантину доцільно розглядати як юридичний факт, що є підставою звернення до адміністративного суду. У разі реалізації права на звернення податковий спір набуває форми адміністративної справи (справи адміністративної юрисдикції).

Податковий спір під час карантину визначений як взаємні претензії учасників спору з приводу одного предмету – дотримання загальнообов'язкових правил щодо виконання податкового обов'язку під час карантину. Податковий спір набуває значення юридичного факту у разі викладення платником податку правових вимог щодо предмету спору у позовній заяві акті-документі встановленої форми позовної заяви за передбаченою процесуальним законом процедурою звернення до адміністративного суду або звернення із заявою до адміністративного суду контролюючого органу на підставах і у порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України.

Як предмет адміністративного судочинства податковий спір під час дії карантину характеризується наступними ознаками:

- виявляється у взаємних претензіях сторін з приводу одного і того ж предмету, наявність яких обумовлена протилежними або несумісними інтересами учасників – платників податку та контролюючих органів;
- предмет спору стосується дотримання загальнообов'язкових правил виконання податкового обов'язку під час карантину;

– його учасниками (сторонами) є суб'єкти податкових правовідносин, які наділені адміністративною процесуальною та податковою правосуб'єктністю, особливості яких впливають з правового режиму карантину і визначені чинним законодавством;

– обов'язкова участь як учасника спору контролюючого органу, який виконує публічно-владні управлінські функції у податкових правовідносинах (уповноваженого органу Державної податкової служби України, Державної митної служби України);

– повноваження контролюючого органу у податкових відносинах визначені чинним законодавством, завдяки чому його статус відрізняється від статусу платника податку;

– набуває значення юридичного факту у разі його юридизації за встановленою процесуальним законодавством процедурою.

Список використаних джерел:

1. Соколенко О.Л. Розуміння категорії прав людини як об'єкта адміністративно-правового захисту. *Концептуальні засади реформування адміністративного права та фінансового права України в сучасних умовах*: зб.наук.праць: Матеріали Всеукраїнського «Круглого столу» (м. Київ, 02 листопада 2018 р.) / за заг.ред. д.ю.н., проф., член-кор. НАПрН України О.Ф. Андрійко. К. : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2018. С. 62–69.

2. Каган М.С. Избранные труды : в VII т. СПб. : Петрополис, 2006. Т. I. Проблемы методологии. 356 с.